

L'entrevista

Montserrat Guibernau Catedràtica de ciència política al Queen Mary College (Londres)

Elena Yeste

“Una nació és lliure quan pot decidir el seu futur”

Quant de temps fa que viu al Regne Unit?

Ara farà 20 anys. Hi vaig arribar becada per fer-hi un màster i, després, el King's College de Cambridge em va concedir una beca per quedar-m'hi a fer el doctorat. En acabar vaig tornar a Catalunya, però de seguida em va sortir feina com a investigadora i hi vaig tornar. Aquesta experiència m'ha canviat la vida. Primer, perquè m'he pogut dedicar a l'estudi a temps complet, i segon, perquè allà els recursos a l'abast de qui vol estudiar i vol investigar són impressionants.

Hi ve sovint, a Catalunya?

Sí, ja que hi tinc la família i bons amics. L'última vegada que vaig venir va ser fa unes setmanes, per la comparsa de Vilanova i la Geltrú, el meu poble. Penso que és important ser conscient dels propis orígens.

De fet, què és el que dóna identitat a una nació?

La cultura, la llengua, els símbols, els valors; les tradicions, la manera de fer, però sobretot el desig de continuar formant una comunitat amb una sèrie de característiques específiques.

¿Característiques i formes de vida com les que va descriure Josep Ferrater Mora, per exemple?

El pactisme, el seny, la rauxa són elements que ens defineixen, però la Catalunya de Ferrater Mora no és la mateixa Catalunya d'avui. La identitat té una continuïtat però és dinàmica.

¿Creu que alguns d'aquests elements es mantenen en el present, però?

Sí, però s'haurien de matisar, omplir-los de contingut. Què vol dir seny? ¿Vol dir demanar només aquelles competències en l'Estatut a que podem aspirar dins el marc constitucional? ¿Vol dir demanar-ne més? ¿Vol dir acceptar que ens donin molt menys? En aquest sentit, jo diria que el pactisme és bàsic, però amb uns límits. Considero que és molt important saber plantar-se. I potser, a Catalunya, el pactisme ens ha portat a no defensar postures que haurien de ser difícilment negociables.

A la *identidad de las naciones* teoritzava sobre un nacionalisme democràtic cosmopolita. Què és?

És un nacionalisme que defensa el progrés de la nació per mitjà de la praxi democràtica, del diàleg, i, a més, és capaç d'apostar perquè aquesta democràcia, la igualtat i la llibertat que un vol per als seus conciutadans, sigui aplicada a totes les persones del món.

¿A Catalunya com li hauríem de dir: catalanisme cosmopolita, tal com titula l'assaig que acaba de merèixer el premi Eines 2009?

CRISTINA CALDERER

PERFIL Montserrat Guibernau (Vilanova i la Geltrú, 1960) és catedràtica de ciència política al Queen Mary College de la Universitat de Londres des del 2005 i *visiting fellow* al Centre for Global Governance de la London School of Economics. Acaba de rebre el premi Eines 2009 amb l'assaig *Per un catalanisme cosmopolita, que, a diferència del llibre La identidad de las naciones (Ariel, 2009), se centra en l'estudi de la realitat política catalana.*

El que serà realment innovador en la teoria del patriotisme, o del catalanisme, és que el nostre catalanisme sigui cosmopolita. El catalanisme cosmopolita representa la sortida endavant d'un nacionalisme que sovint és acusat de retrògrad, antiquat o antidemocràtic.

Què opina de les teories postnacionals? ¿Es pot ser “ciutadà del món”?

Hi ha una idea de cosmopolitisme que és banal, que implica ser de classe mitjana, parlar l'anglès com a llengua materna o llengua apresada, tenir un iPod i una Blackberry i haver visitat certes capitals del món. El cosmopolitisme s'ha associat a un cert progressisme polític equivocacat.

Vostè afirma que és “moralment” deplorable exigir a una nació que es declari cosmopolita si no és “lliure”. Què entén per “lliure”?

Una nació és realment lliure quan pot decidir el seu futur polític. I d'això se'n diu autodeterminació o dret a decidir. A decidir el que vulgui sense limitacions. Perquè el dret a decidir no vol dir només el dret a ser independent. Hi pot haver una nació que sigui molt feliç sent una província, un Estat dins d'una federació o una autonomia d'un Estat. Per tant, no s'ha de prejutjar el resultat, sinó afirmar que la nació ha de tenir el dret a decidir.

Entre la descentralització simètrica, la asimètrica i la secessió, com se sap quan un país està preparat per transitar cap a un altre estadi?

Això es reflecteix en les accions de la societat civil, el discurs dels partits polítics i les estadístiques. L'abast real de la Catalunya posterior al franquisme va ser convertir-se en una autonomia. ¿Ha satisfet aquesta opció les expectatives dels catalans? Probablement no. De totes maneres, convé ser cauts. Penso en

“El catalanisme cosmopolita és el futur d'un nacionalisme sovint acusat de retrògrad i antidemocràtic”

el Quebec. Les dues vegades que ha convocat un referèndum independentista l'ha perdut i al nacionalisme li ha costat molt reeixir.

Què pensa del projecte de llei de consultes del govern català?

La llei de consultes és fonamental, però no ens enganyem: la pregunta ha de ser aprovada per l'Estat central.

Europa no té una “identitat emocional”, com explica al llibre. Però, quin paper troba que hi poden jugar les nacions sense Estat?

A la UE qui mana són els Estats membres, i qualsevol assumpte referit a les minories nacionals de cada Estat és considerat per la UE com un assumpte intern.

Què li sembla la iniciativa dels 10Mil a Brussel·les?

Simbòlicament té molta força, però no canvia les coses. Per exemple, el fet que el català no estigui reconegut a la UE és senzillament fruit que l'Estat espanyol no ho ha proposat. Per tant, anar-ho a demanar a Europa és important, crea consciència, però no és el lloc per demanar-ho.

DE FIL DE VINT

La fe cega de Mayor Oreja

Isabel-Clara Simó

Escriptora

Fa impressió quan ho escoltes tu mateix. El general Vicente Carlos Navarro deia davant d'un jutge que els forenses turcs no van fer la seva feina i que tots els papers estaven en turc i no s'entien. Vet aquí, però,

que hi compareixen dos forenses turcs –Bülent Sam i Ömer Müslümanoğlu– que van expressar-se com uns cavallers, cultes i educats. Van dir que sempre es van adreçar en anglès a la delegació espanyola, i que l'acta, que estava en turc, va ser llegida en espanyol per un intèrpret; que van intentar que els espanyols entenguessin que, en l'estat en què estaven els cossos d'aquells dissortats soldats, era imprescindible fer proves d'ADN per identificar-los i que el general va refusar-ho perquè estaven a punt uns funerals molt macos. Que hi van treballar quatre forenses turcs i que mai van impedir que els espanyols prenguessin mostres o objectes, com havia assegurat el general.

També van dir que el general feia pudor d'alcohol, i que l'havien vist bevent-se mitja ampolla de vodka.

És la primera vegada que es tem que els cadàvers facin tard al seu propi funeral. I és la primera vegada que presencio un acte de fe cega: Mayor Oreja ha dit que és més fiable un general espanyol que uns forenses turcs. Aquesta és una afirmació gravíssima. Com també ho són les presses per fer un acte maco, el menyspreu a les famílies (que elles no estan sotmeses a disciplina militar). I sobretot que un general menteixi a un jutge. La diplomàcia espanyola és la pera: Obama s'ha ofès amb Garzón (tan maca que era la foto en què Obama li deia “amigo” a Zapatero, cosa que havia fet amb tothom), i ara els turcs tenen motius per dir que són més europeus que els espanyols. Ho veus en una pel·lícula i dius: “Exagerats!”.